

Udhulingen af velfærdsstaten og den sociale reproduktion

Man taler om *den sociale reproduktion*. Der er tale om den del af de sociale overskud ved produktionen, som går til at sikre arbejdskraftens overlevelse, dens fornyelse, opvækst, uddannelse samt pleje ved sygdom og alderdom.

De europæiske velfærdsstater har udviklet en lang række *velfærdsordninger*, som har lagt et sikkerhedsnet ud under lønarbejderne og sikret deres sociale reproduktion. Det har indebåret støtte til børn (i Danmark børnecheck), børnehaver og vuggestuer, støtte til handicappede, syge, arbejdsløse, pensioner, feriepenge m.v. Disse rettigheder er et resultat af arbejderklassens kampe i 1800-tallet og de blev udbyggede i perioder med stærke arbejderbevægelser, specielt i tiden efter anden verdenskrig. De såkaldt *gyldne tre årtier* 1945-1975 indebar stærk økonomiske vækst og en markant styrkelse af de sociale hjælpeforanstaltninger. Herved lagde de grunden til ”kapitalisme med et menneskeligt ansigt” eller ”social kapitalisme”. De fleste af verdens lande har i en periode i efterkrigstiden forsøgt sig med forskellige grader af dels statslig intervention af økonomien og dels økonomisk omfordeling for at sikre mere retfærdighed³⁰.

I modsætning til tidligere tiders ydelser som kun blev givet til de mest trængende – og derfor ofte kunne betragtes som almisser og herved som nedværdigende – var velfærdsydelse *universelle*. Det betyder, at de var ens for alle uanset indkomst eller præferencer. De er karakteristiske for den skandinaviske velfærdsmodel, hvor for eksempel alle ældre i Danmark får folkepension og alle børnefamilier en børnecheck. Ydelserne er herved rettigheder. Oftest vil finansieringen kræve en progressiv beskatning, hvor sociale uligheder søges udlignet ved en højere beskatning af de rigeste.

De senere år har finanskrisen og offentlig gældssætning været anledning i EU-landene til at trække tæppet væk under tidligere sociale landvindinger og forringe de sociale velfærdsordninger for til gengæld at sænke selskabsskat, skatter for de bedst stillede, ejendomsskat, arveafgift m.v.

Migranter og den reproduktive sector

Tilførslen af hyper udnyttede migrantarbejdere til forsorgssektoren i vestlige lande aflaster den hårdt angrebne velfærdsektor ved at yde privat pasning af børn og ældre. Herved spiller en øget migration sammen med en liberal udvikling og er med til at undergrave velfærdsstaten. I Italien f.eks. er der en række plejefunktioner, som tidligere ville falde ind under statens ansvar for reproduktion af arbejdskraften, men om ikke udfyldes af en mangelfuld velfærdsstat. I stedet varetages de af indvandrere. Det gælder pleje af børn, af ældre.

På verdensplan arbejder 53 millioner af kvinder som hushjælp.

På det almindelige arbejdsmarked er der en klar inddeling af den enkelte arbejders tid i produktionstid

(almindelig arbejdstid) og *reproduktionstid* (tid til hvile, kvalificering, restituering). Hushjælp, børnepassere og ældrehjælpere, som arbejder i private hjem nyder ofte ikke godt af denne inddeling i tiden. De to typer af tid lapper ind over hinanden. Kvinden er afhængig af familien, hvor hun arbejder, og når hun bor hos familien eller den person, som hjælpes, vil der sjældent være en beskyttelse, der sikrer faste arbejdstider og respekt af hviletider og privat tid. Det gælder specielt indvandrere uden gyldigt ophold, som når som helst kan blive angivet til myndighederne og smidt ud af landet, og altså til stadig lever på værtsfamiliens nåde.

I udviklingslande er det ofte kvinder fra landdistrikterne, som arbejder hos de mere velstillede i byerne. Internationalt er det kvinder fra fattige lande, som arbejder hos familier i mere udviklede lande. Det er et arbejde som nogle sammenligner med arbejdet under *feudalismen*. Kvinderne arbejder med fremmedes børn som eneste kontakt, uden kolleger og uden klar adskillelse mellem arbejde og fritid. I udviklingslande udsættes hushjælp for særligt hårde kår: Arbejdsdage, der kan løbe op i 15-20 timer, ingen feriedage, undertiden udeblivende løn, i nogle tilfælde ligefrem sult, indespærring, vold, seksuel misbrug.

Mens familier i de sydeuropæiske lande – men stadig oftere også i Nordeuropa som f.eks. Danmark – ansætter hushjælp eller såkaldte au-pair-piger som underbetalt og hårdt udnyttet arbejdskraft, er det også almindeligt i f.eks. Italien, at ældre mennesker ansætter latinamerikanske kvinder til at tage vare på dem.